

**Rīgas Stradiņa universitāte
Psiholoģijas laboratorija
Testu un aptauju reģistrs**

1. Instrumenta nosaukums latviešu valodā, autora vārds uzvārds, adaptācijas vai izveides gads :

ESDM kontrollapas sadaļa Sociālās prasmes, Ļevičeva, I., 2019

2. Instrumenta nosaukums oriģinālvalodā (adaptētajam instrumentam), autora vārds uzvārds, izveides gads:

Early Start Denver Model curriculum checklist for young children with autism, ESDM; Rogers & Dawson, 2010

3. Īss instrumenta vispārīgs raksturojums (ko mēra, cik un kādas skalas un jautājumi, atbilžu sniegšanas forma, atslēga jeb atbilžu interpretācija):

Kontrollapa iekļauj sevī 50 agrīnā vecuma bērnu sociālo prasmju sarakstu. Sociālās prasmes sadalītas četrās sarežģītības pakāpēs, atbilstoši bērnu ar normālo attīstību vecumposmiem:

1. pakāpe satur 10 bērna sociālās prasmes, atbilstoši vecumposmam no 12 līdz 18 mēnešiem.

Piemēram, *Smaida partnerim kopīgas rotaļāšanās laikā.*

2. pakāpe satur 17 bērna sociālās prasmes, atbilstoši vecumposmam no 18 līdz 24 mēnešiem.

Piemēram, *Spēlējoties, reizēm imitē cita cilvēka uzvedību.*

3. pakāpe satur 14 bērna sociālās prasmes, atbilstoši vecumposmam no 24 līdz 36 mēnešiem.

Piemēram, *Atpazīst emocijas (prieks, skumjas, dusmas, bailes) bildēs, citos cilvēkos un/vai zīmējumos.*

4. pakāpe satur 9 bērna sociālās prasmes, atbilstoši vecumposmam no 36 līdz 48 mēnešiem.

Piemēram, *Apraksta notikumu vai pieredzi citiem.*

Respondenti atzīmē veidlapā katras sava bērna prasmes ģeneralizāciju, jeb vispārināšanu dažādās sociālajās vidēs:

1. bērns demonstrē prasmi ar vismaz vienu pieaugušo – bērna aprūpētāju. (piem., ar mammu),

2. bērns demonstrē prasmi ar visiem ģimenes locekļiem, pastāvīgi dzīvojošiem ar bērnu. (piem., ar mammu, tēti un brāļi),

3. bērns demonstrē prasmi paplašinātā ģimenē (piem., ar vecvecākiem),

4. bērns demonstrē prasmi ar citiem cilvēkiem, kuri nav bērna rādi (piem., ģimenes draugi),

5. bērns demonstrē prasmi ar vienaudžiem sociālās grupās (piem., bērnu dārzā).

Instrukcija aizpildīšanai: Aptauja satur apgalvojumus, kuri saistīti ar bērna komunikāciju dažādos sociālajos kontekstos. Domājot par sava bērna mijiedarbību ar Jums un citiem cilvēkiem pēdējo mēneša laikā, atzīmējiet ar "X" vienu vai vairākus no pieciem sociālajiem kontekstiem, kuros bērns patstāvīgi un regulāri demonstrē katru no aprakstītām sociālām prasmēm. Aptaujas aizpilde neaizņems vairāk par 30 minūtēm. Lūdzu atbildiet uz jautājumiem tik godīgi cik tas ir iespējams.

Katrai prasmei tiek piešķirtas balles: 1 balle - bērns demonstrē prasmi vienā vidē, 2 balles – bērns demonstrē prasmi divās vidēs, 3 balles – bērns demonstrē prasmi trijās vidēs, 4 balles – bērns

demonstrē prasmi četrās vidēs, 5 balles - prasme ir vispārināta visās sociālās vidēs. Prasmju ģeneralizācijas rādītājs katrā sarežģītības pakāpē atsevišķi un visām prasmēm kopā tiek aprēķināts kā vidējais aritmētiskais rādītājs.

4. Informācija par instrumenta lietošanas noteikumiem:

Latviskotā versija ir Psiholoģijas laboratorijas rīcībā. Mūsu rīcībā ir informācija, ka aptaujas autortiesības pieder kompānijai *Guilford Press*. Lūdzam Jūs vērsties pie oriģināla autora vai aptaujas autortiesību īpašnieka ar lūgumu izmantot latviski adaptēto instrumentu sava darba vajadzībām. Rakstiski saņemtā atļauja ir jāiesūta Psiholoģijas laboratorijas testu un aptauju reģistra atbildīgajai kontaktpersonai ([skat. reģistra web](#)). Jāizpilda un jāiesūta arī web ievietotais iesniegums. Pēc tam, balstoties uz no oriģināla autora saņemto informāciju un Jūsu iesniegumu, izsniegsim Jums instrumentu.

Vēršam uzmanību, ka instrumentu adaptācijas procesā, iespējams, ir veikti pārveidojumi, iespējama pantu (jautājumu) skaita nesakritība vai neatbilstība, vai jebkuras citas izmaiņas. Nepieciešamības gadījumā salīdziniet adaptēto versiju ar oriģinālo instrumenta versiju. Jebkuras turpmākās izmaiņas ir jāaskaņo ar instrumenta oriģināla autoriem.

Pirms instrumenta izmantošanas lūdzam pārliecināties par tā izmantošanas nosacījumiem reālajā laikā. Noteikumi var mainīties pēc tam, kad ir sagatavots šis apraksts. Izmantojot instrumentu, Jūs esat atbildīgs par autortiesību noteikumu ievērošanu. Ja konstatējat, kādas nesakritības starp šo aprakstu un publiski pieejamo informāciju par instrumenta izmantošanu, lūdzu, ziņojiet Testu un aptauju reģistra atbildīgajai kontaktpersonai.

5. Īsa pamatinformācija par Jūsu adaptētā vai izveidotā instrumenta rādītājiem (piem. Kronbaha alfas):

Nav sniegta informācija.

Pētījuma mērķim kontrollapā tika veiktas izmaiņas: no prasmju saraksta izslēgtas 4 prasmes, tā kā tās apraksta, pēc būtības, vienu prasmi saskarsmē ar pieaugušajiem un vienaudžiem, un pievienota prasmju ģeneralizācijas novērtēšanas skala. Prasmei, kuru bērns demonstrē tikai vienā vidē tiek piešķirta 1 balle; prasmei, kuru bērns demonstrē divās vidēs – 2 balles; prasmei, kuru bērns demonstrē trijās vidēs – 3 balles; prasmei, kuru bērns demonstrē četrās vidēs – 4 balles; prasmei, kuru bērns demonstrē visās 5 vidēs – 5 balles. Prasmēm, kuras bērns var demonstrēt tikai komunikācijā ar vienaudžiem tiek piešķirtas 5 balles.

Informācija sagatavota RSU Psiholoģijas laboratorijā.

Ja Jums rodas jautājumi par šo aprakstu, interesē RSU adaptētie vai izveidotie instrumenti, to pieejamība, izmantošanas iespējas, kā arī rodas jebkuri jautājumi saistībā ar testu un aptauju reģistru, sazinieties ar Psiholoģijas laboratorijas testu un aptauju reģistra atbildīgo kontaktpersonu. Kontaktinformāciju meklējiet reģistra mājas lapā: <https://www.rsu.lv/psihologijas-laboratorija/testu-aptauju-registrs>